

کارگران، گرفتار در مناسبات دولت و پیمانکار

پیام عابدی

کارگران پروژه‌های که بسیاری از آن‌ها طعم قرار گرفتن در میان رابطه‌ی دولت و پیمانکار را تجربه کرده‌اند، به ریشه دواندن برونسپاری‌های بی‌نتیجه، اعتراض دارند. پرسش اینجاست که دولت سیزدهم برای پایان دادن به این مناقشه و دوران حاکمیت پیمانکاران چه می‌کند؟

«با قوانین تعیین کننده خط مشی دستگاه‌های اجرایی، «باید» در قبال نیرویی که به عنوان «پیمانکار» مشغول کار است، حمایت‌هایی را تعریف کنند؟» پاسخ به این پرسش مدت‌هاست که به محل منازعه‌ی دولت‌ها با مخالفانشان تبدیل شده است؛ منازعه‌ای سه سویه، که علاوه بر کارگرو دستگاه‌های مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری، پای پیمانکار را هم به میان می‌کشد. قانون مدیریت خدمات کشوری، به صراحت اعلام می‌دارد که کارکنان پیمانکار، «شاغل غیردولتی» تلقی می‌شوند و طبق تاکید قانونگذار «دستگاه‌های اجرایی هیچ‌گونه تعهد یا مسئولیتی در قبال این کارمندان ندارند».

با این حال، ماده ۱۳ قانون کار، نافی تعهدات دستگاه‌های اجرایی در مقام کارفرما نیست، بر این اساس، برابر رای مراجع رسیدگی به اختلافات روابط کار، کارفرما باید قرارداد خود را به گونه‌ای با پیمانکار تنظیم کند، که حق و حقوق کارگران در قرارداد منعقد ضعیف

نشود؛ چنانچه کارفرما بدون توجه به این موضوع و همچنین پیش از پایان ۴۵ روز از تحویل موقت، با پیمانکار تسویه حساب کند و دیون کارگران را ببرد. بر این اساس، دولت در مقام کارفرما عریض یادستگاه‌های عمومی غیردولتی و نهادهای شبه دولتی، باید پاسخگوی نقض ماده ۱۳ قانون کار باشند؛ اما در این میان، پیمانکاران به عنوان عوامل اجرای امور حاکمیتی در پروژه‌های بزرگ مقیاس (خدمات زیرساختی، خدمات عمومی و...) و امور غیرحاکمیتی (غیر عمومی) مانند خدمات آذاری و... هم مسئولیت دارند و باید تعهدات خود را آنگونه که در قرارداد تنظیم شده بجا آورند.

نقض حقوق کارگران

در این میان کارگران می‌گویند؛ اینکه کارفرما و پیمانکار چه حساب و کتابی را با یکدیگر دارند، چندان مهم نیست؛ مهم اجرای تعهدات آن‌ها در قرارداد است که میان پیمانکار و کارگر منعقد می‌شود؛ گاهی پرداخت دستمزدهای کارگران با یک سال تاخیر انجام می‌شود؛ حتی در برخی پیمانکاری‌ها دستمزدهای کارگران نه به نرخ سال جاری که به نرخ سال‌های گذشته پرداخت می‌شود؛ مانند شهرداری شهرستان سی سخت که کارگران آن در زلزله‌ی سال ۹۹ زندگی خود را از دست دادند اما حدود ۱ سال می‌شود که معوقات خود را دریافت نکرده‌اند و در ضمن نه نرخ دستمزدها هم که

دستمزد سال گذشته را دریافت می‌کنند. اوضاع در سایر پیمانکاری‌ها هم به نحای مختلف برای کارگران رنج‌آور است؛ یعنی حتی در کارگاه‌هایی که دستمزدهای کارگران را به موقع پرداخت می‌کنند، هم کارگران از پیمانکاران راضی نیستند. از باب نمونه در معدن «مس میدوک» شهرستان یابک استان کرمان از معادن زیر مجموعه «شرکت ملی مس ایران»، پیمانکار و کارگران در تقابل با یکدیگر قرار گرفته‌اند؛ چرا که کارگران از وجود دستمزدهای پایین سخن می‌گویند اما پیمانکار مدعی است که دستمزدهای بالاتری را پرداخت می‌کند. فیش مزدی کارگران هم اثبات می‌کند که دستمزدهای آن‌ها پایین‌تر از میزان اعلامی است و فیش‌هایی که پیمانکار به کارفرما ارائه کرده مدعی پرداخت آن‌ها شده، صحت ندارند. کارگران با مقایسه شرایط خود با شاغلان همتر از قرارداد مستقیم شرکت ملی مس، می‌گویند که تفاوت دستمزدها آن‌ها را برای یک کارگر با یک پیمانکار و وجود یک تبعیض یعنی حدی از تبعیض؛ در نتیجه این شرایط، وجود یک تبعیض در حالی که این تبعیض نه به یکبار که بر اساس قوانین موجود در کشور و به صورت فرایندی، نهادینه شده است. بر اساس ماده ۱۷ قانون مدیریت خدمات کشوری به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده می‌شود که از طریق مناقصه و با عقد قرارداد با

دستمزد سال گذشته را دریافت می‌کنند. اوضاع در سایر پیمانکاری‌ها هم به نحای مختلف برای کارگران رنج‌آور است؛ یعنی حتی در کارگاه‌هایی که دستمزدهای کارگران را به موقع پرداخت می‌کنند، هم کارگران از پیمانکاران راضی نیستند.

شرکت‌ها و موسسات غیردولتی بر اساس فعالیت مشخص، حجم کار معین، قیمت هر واحد کار و قیمت کل به طور شفاف و مشخص بخشی از خدمات مورد نیاز خود را تامین کنند. در نتیجه واگذاری کار به صورت حجمی مورد تاکید قرار گرفته است که این خود در پیوند با ماده ۱۸ قانون مدیریت خدمات کشوری، معنا می‌یابد؛ چرا که در این ماده تاکید شده که دستگاه‌های اجرایی هیچ‌گونه تعهد و یا مسئولیتی در قبال این کارمندان ندارند.

و اگر کارگران بخواهند به حقوق خود دست‌نخورده بمانند، باید در قرارداد خود با پیمانکار، مواردی را درج کنند که بر اساس قوانین موجود در کشور و به صورت فرایندی، نهادینه شده است. بر اساس ماده ۱۷ قانون مدیریت خدمات کشوری به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده می‌شود که از طریق مناقصه و با عقد قرارداد با

برون سپاری خدمات دستگاه‌های دولتی به شرکت‌های پیمانکاری که به گفته‌ی وی به ۴۰ سال می‌رسد، یادآور شد که بر اساس مواد ۱۷ و ۱۸ قانون مدیریت خدمات کشوری واگذارنده‌ی پیمان‌های حجمی، هیچ‌نقش و تعهدی در خصوص نیروهای بخش خصوصی (پیمانکار) نداشته و نخواهند داشت.

با توجه به اینکه وی اذعان داشته که در حال حاضر از مجموع ۱۰۰ هزار شرکت ثبت شده، بالغ بر ۲۰ هزار شرکت در ۳۱ استان کشور فعال و ۲ میلیون نیروی کار را تحت پوشش خود دارند، به نظر می‌رسد که قانونگذار حمایت‌های خود را از این تعداد کارگر دریغ کرده است؛ به امید اینکه هزینه‌های دستگاه‌ها را کاهش دهد. در واقع نیروی کار را در ازای، کاهش نقش دولت، تاخت زده است اما این تصمیم موجب کوچک شدن اندازه‌ی دولت شده است؛ به گفته‌ی نماینده زنجان در مجلس، ۵۰۰ هزار میلیارد تومان از درآمدی نفتی کشور در بودجه صرف هزینه‌های جاری دستگاه‌هایی می‌شود که در واقع بیشتر آن صرف پرداخت حقوق می‌شود.

حاکمیت بر پیمانکاران
بایسن همه نمی‌توان کتمان کرد که حل شدن پیمانکاران، در اندازه‌ی بزرگ دولت، اتفاقی طبیعی است؛ تا اندازه‌ای که دولت‌ها پیمانکاران را به ساز خود می‌رقصانند. رئیس هیئت مدیره شرکت‌های خدماتی پشتیبانی ایران هم به همین مسئله اذعان می‌کند: «صلی‌ترین علت بی‌مسئولیتی برخی از واگذارندگان کار، عدم تعهد ایشان به قراردادها و خود با پیمانکاران است؛ به طوری قصور و عدم ایفای تعهد دولت در پایبند بودن به قرارداد موجب نارضایتی می‌گردد که در وهله اول پیمانکار باستی جوابگو باشد. در صورتی که واگذارنده کار اصلی‌ترین موجب این پیشامدهاست».

نقوی؛ البته به به علت دوم هم اشاره می‌کند که به گفته‌ی وی «تخلف برخی واگذارندگان کار در نحوه تنظیم و واگذاری قراردادها» برمی‌گردد.

واگذاری امور فوق تخصصی به افراد فاقد صلاحیت
نماینده ۲ هزار کارگر پروژه‌ای، می‌گوید: پیمانکاران باید در امور واگذار شده (خدماتی پشتیبانی) مشغول باشند و نه در امور تخصصی؛ خدمات یعنی ابدارخانه‌ها، رستوران، سرویس حمل و نقل و... نه در امور فوق تخصصی نفت و گاز؛ پیمانکارانی که امروز در خطوط

کارگران می‌گویند؛ اینکه کارفرما و پیمانکار چه حساب و کتابی را با یکدیگر دارند، چندان مهم نیست؛ مهم اجرای تعهدات آن‌ها در قرارداد است که میان پیمانکار و کارگر منعقد می‌شود؛ گاهی پرداخت دستمزدهای کارگران با یک سال تاخیر و نه به نرخ سال جاری که به نرخ سال‌های گذشته پرداخت می‌شود.

اجرای پروژه‌های عظیم نفت و گاز، حضور دارند، دانش لازم برای این کار را ندارند. این قانونگذار قید کرده که امور فوق تخصصی را به افراد فاقد صلاحیت واگذار کنند؛ پیمانکارانی را در تلمبه‌خانه‌ها، می‌شناسیم که در حد دوران ابتدایی مدرک تحصیلی و سواد دارند. آیا این چنین پیمانکارانی که به گفته‌ی آقای نقوی ۲ میلیون کارگر را زیر پوشش دارند، می‌توانند کمکی به انجام رساندن تمام و کمال یک کار تخصصی بکنند؛ یا اینکه کارگران آن‌ها هستند که به سبب برخورداری از تجربه، بار کار را بر دوش می‌کشند؟

ماز یار گیلانی نژاد، می‌افزاید: «در کدام بخش از قوانینی که کارفرمایان به آن‌ها استناد می‌کنند، به پیمانکار اجازه داده شده که در یک کانکس خوابگاهی ۱۲ متری، ۸ نفر را آن هم در شرایط کرونای، جای دهد؟ در کدام بخش از این قوانین می‌توان کارگری را که در دمای ۵۵ درجه کار می‌کند، با پای پیاده و یا مینی بوس‌های بدون کولر حمل کرد و به این کارگران سبب زمینی پخته، تخم مرغ و یا ماکارونی بی کیفیت داد؟

دولت سیزدهم تحول ایجاد می‌کند؟
شرایط حاکم بر کارگران پروژه‌ای موجب شده تا آن‌ها با تمرکز بر حرکت‌های اعتراضی، برای چند مساه در پروژه‌های صنعتی دست‌از کار بکشند؛ این گروه از کارگران که بسیاری از آن‌ها طعم قرار گرفتن در میان رابطه دولت و پیمانکار را تجربه کرده‌اند، به ریشه دواندن برونسپاری‌های بی‌نتیجه، اعتراض دارند. باید دید که دولت سیزدهم چه رویه‌ای را در قبال رابطه خود با پیمانکاران در پیش می‌گیرد؟

اخبار کارگری

مالک «هفت تپه» به ۲۰ سال حبس محکوم شد

امید اسدی بیگی، مالک هفت تپه به ۲۰ سال حبس، رد مال، جزای نقدی و انفصال از خدمات دولتی محکوم شد. سخنگوی قوه قضاییه با اعلام این خبر و با اشاره به محکومیت سایر متهمان پرونده هفت تپه؛ گفت: دو نفر از متهمان هر کدام به ۱۵ سال حبس، سه نفر دیگر هر کدام به ۱۰ سال و بیش از ۱۷ نفر هر کدام به ۵ سال حبس محکوم شدند. اتهام اسدی بیگی منشارکت در قاچاق یک میلیارد و ۳۹۶ میلیون یورو و مباشرت در قاچاق دو میلیون و ۸۹۴ هزار یورو بوده است.

دیوان محاسبات کشور اعلام کرد: ۱۰۰۰ مقام دولتی داروخانه دارند

دیوان محاسبات کشور، گزارش داد که ۱۰۰۰ مقام دولتی داروخانه دارند و ۱۷۷ نفر از شاغلان بخش دولتی به عنوان مسئول فنی در سایر داروخانه‌ها اشتغال دارند که ۶۶ نفر از آنها از پرسنل شاغل در دستگاه‌های حاکمیتی هستند. به گزارش ایلتنا، طبق بررسی‌های دیوان محاسبات کشور، از وضعیت تعارض منافع در صدور مجوزها در موارد متعددی اشخاص موثر در صدور مجوزها و شاغل در پست‌های حاکمیتی از رانت و منافع ویژه برخوردار شده‌اند. برای نمونه در بررسی‌های انجام شده از داروخانه‌های سراسر کشور ملاحظه شد که از حدود ۱۳ هزار داروخانه فعال در سراسر کشور، موسس ۸۱۲ داروخانه از کارکنان بخش دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی بوده و موسس ۲۲۱ داروخانه نیز از کارمندان شاغل در پست‌های حاکمیتی سیاستگذاری، صدور مجوز و نظارت بر امور دارو هستند.

اعتراض ۱۵۰۰ بازنشسته «مخابرات راه دور شیراز» به معوقه‌های ۱۵ ساله

۱۵۰۰ کارگر بازنشسته «شرکت مخابرات راه دور شیراز» دیروز (چهارشنبه) ۲۱ مهر (ماه) در اعتراض به ۱۵ سال تاخیر در پرداخت معوقات خود، در برابر استانداری فارس حاضر و خواهان ملاقات با رئیس جمهور شدند. به گفته رئیس بازنشستگان این شرکت؛ نماینده‌ای از نهاد ریاست جمهوری برای گفتگو با معترضان حاضر شد. هاشم شمشیری بابیان اینکه بازنشستگان ۱۵ سال معطل شده‌اند تا پاسخی در خود دریافت کنند، گفت: «از رئیس جمهور انتظار داریم که موضوع رایبکار برای همیشه حل کنند. بهتر این است که خودشان در استان حاضر شوند تا پیگیر اجرای وعده‌های خود شوند».

کارگران معدن زغال سنگ «آق دربند» ۶ ماه مزد طلبکارند

منابع کارگری خراسان رضوی از به تعویق افتادن حدود ۶ ماه دستمزد نزدیک ۱۱۷ نفر از کارگران شاغل در معدن زغال سنگ «آق دربند» سرخس خبر می‌دهند. به نقل از کارگران این واحد معدنی گفته می‌شود که طلب انباشته آن‌ها مربوط به دستمزدهای سال گذشته و سال جاری است. علاوه بر این پرداخت حق بیمه کارگران نیز با مشکل روبرو است. به گفته یکی از کارگران، به دنبال مراجعات مکرر کارگران معدن زغال سنگ آق دربند، فرماندار پیگیر مطالبات کارگران این واحد معدنی شده است.

اعتراض کارگران پیمانکاری «مبین» ادامه دارد

۲۱ روز از اعتراض کارگران «شرکت پیمانکاری راهسازی و معدنی مبین» از پیمانکاران دست اول شرکت ملی صنایع مس ایران می‌گذرد، اما مدیران این شرکت تمایلی برای رسیدگی به وضعیت آن‌ها ندارند. به گزارش ایلتنا، کارگران می‌گویند: ۲۱ روز است که دست‌از کار کشیده‌ایم و خواهان رسیدگی به خواسته‌های خود هستیم. هیچ یک از مسئولان شرکت حاضر به مذاکره و شنیدن خواسته‌های ما نیستند. آن‌ها یکبار به شهر بایک آمدند اما حاضر نشدند تا با نماینده کارگران گفتگو کنند. ترجیح می‌دادیم تا مدیر عامل شرکت مبین در جمع کارگران حاضر شود و خواسته‌ها را بشنود. مسئولان شهر و شورای تامین از رسیدگی به خواسته‌هایمان وعده می‌دهند اما مدیران شرکت مبین هیچ تمایلی به حل مشکلات ما ندارند.

درخواست کارگران پاکبان شهرداری تبریز برای «تبدیل وضعیت»

کارگران قرارداد پیمانی شهرداری تبریز که تحت مسئولیت پیمانکار فعالیتند، خواستار تبدیل وضعیت خود از قرارداد پیمانکاری به قرارداد مستقیم با مجموعه شهرداری هستند. به گزارش ایلتنا، شماری از کارگران قرارداد پیمانی شهرداری تبریز که در بخش خدمات به عنوان پاکبان و سبزان مشغول کارند، خواستار تبدیل وضعیت قراردادهای خود از پیمانکاری به قرارداد مستقیم هستند.

این کارگران می‌گویند: چرا در یک مجموعه بزرگ شهری، باید بین کارگران تبعیض وجود داشته باشد. تعدادی رسمی و قرارداد می‌باشند و دستمزدهای بالاتر بگیرند و عده‌ای نیز مثل

مستمری بگیران ضمن اعتراض به نداشتن نماینده در شورای عالی کار:

ملاحظات دولت در حوزه مستمری و مزد تحمیل می‌شود

بازنشستگان سازمان تامین اجتماعی خواهان حضور نماینده‌ای از میان خود در جلسات مزدی شورای عالی کار شدند. به گزارش ایلتنا، برابر ماده ۱۱۱ قانون تامین اجتماعی، حداقل مستمری کارگران بازنشسته مشمول این قانون، تابعی از حداقل مزد کارگران شاغل است. در نتیجه حداقل مستمری، تابعی از مولفه‌های مندرج در ماده ۴۱ قانون است که تعیین مزد بر اساس دو معیار، تورم و هزینه‌های معاش را مورد تاکید قرار می‌دهد. با توجه به اینکه شورای عالی کار مکلف است؛ همه ساله مزد را بر اساس معیارهای مندرج در قانون تعیین کند، هر ساله مستمری بازنشستگان تامین اجتماعی هم به میزان افزایش می‌یابد.

با این حال، در شورای عالی کار، ۳ نماینده کارگر در کنار ۳ نماینده از کارفرمایان و نمایندگان دولت حضور دارند. به گفته‌ی بازنشستگان، وزیر رفاه به عنوان رئیس این

کارگران با بیسان اینکه غالب کارگران خدماتی و پاکبان مدارکی پایین‌تر از دیپلم دارند و کم سواد و بی سواد هستند، می‌گویند: به نظر می‌رسد ساز هم حق کارگران خدماتی و فضای سبز با اجرای این طرح تبدیل وضعیت ضایع شده است.

واقعی تورم و افزایش هزینه‌های زندگی تعیین نشده‌اند و مصلحت بودجه‌ی سالیانه سازمان تامین اجتماعی، بودجه عمومی کشور و منافع کارفرمایان هم در آن لحاظ می‌شود.»

این بازنشستگان می‌افزایند: «به نظر می‌رسد که دولت مصالح همه بجز کارگران بازنشسته و شاغل را در نظر می‌گیرد. در این میان از آنجا که بازنشستگان، نماینده‌ای در شورای عالی کار ندارند، سرهایشان بی کلاه می‌ماند. در نتیجه ضرورت دارد که بازنشستگان در ساختار شورای عالی کار نماینده داشته باشند تا ملاحظات دولت در تعیین مستمری به آن‌ها تحمیل نشود.»

رئیس هیئت امنای سازمان تامین اجتماعی هم محسوب می‌شود، دولت از نفوذ یادی در ساختارهای قانونی تعیین مزد و مستمری برخوردار است و می‌تواند با سیاست‌های خود این دو مقوله را پیش ببرد؛ به نحوی که مزد و مستمری در سال‌های مختلف مطابق نرخ

نهاد، میزان بودجه‌ی سالیانه تامین اجتماعی را تعیین مزد در نظر می‌گیرد تا این سازمان به دلیل تسری ماده ۴۱ به ماده ۱۱۱ قانون تامین اجتماعی دچار افزایش هزینه‌های خود در حوزه مستمری هانشود.

بازنشستگان تامین اجتماعی با اظهار نارضایتی از مداخله‌ی دولت در شورای عالی کار، به ایلتنا می‌گویند: «آنجا که وزیر رفاه ضمن قرار گرفتن در مقام رئیس شورای عالی کار،